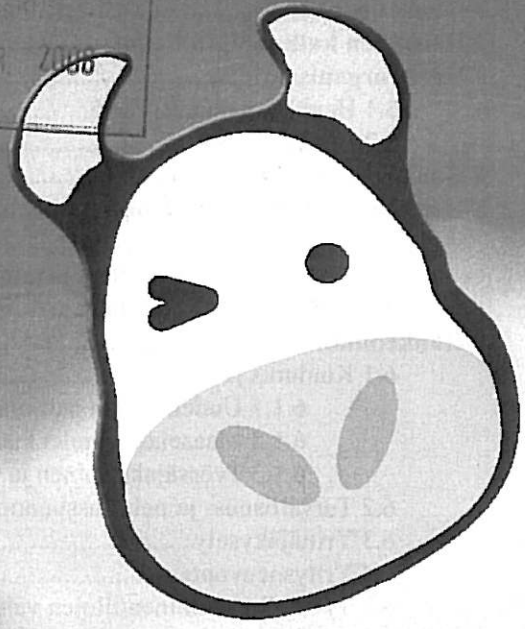

POHJOIS-POLYMERIAN
TEKNIK
Saap. 2 p. 03. 2008
Dno
Käsit.

Siikalatvan Maaseutu -hanke

LOPPURAPORTTI/
Tav1 10.03.2004–31.12.2007

Siikalatvan Maaseutu -hanke

1. Hanketiedot

Hankkeen nimi: Siikalatvan Maaseutu –hanke
Hankkeen toteutusaika: 10.03.2004-31.12.2007
Hankkeen numero: 16005
Hankkeen Dnro: 612/3510-2004
Kokonaisrahoitus: 248267
Rahoittajat: EMOTR (70%) kunnat (20%), yrittäjät (10%)
Hankealue: Haapavesi, Kestilä, Pulkkila, Piippola, Pyhäntä
Hankkeen raportointia: Tiina Rönkkömäki
Lisätietoja antaa: Tiina Rönkkömäki, 040-7618426,
tiina.ronkkomaki@siikalatva.fi

2. Hankkeen hallinnoijan tiedot

Hankkeen hallinnoija: Siikalatvan seutukunnan kehittämiskeskuksen kuntayhtymä,
Keskustie 29, 92620 PIIPPOLA
Hankkeen vastuuhenkilö: Hannu Saarinen, seutukuntajohtaja
Hanketoimisto: Pulkkilantie 25, 92600 PULKKILA (14.2.2006 asti)
Pulkkilantie 15, 92600 PULKKILA (15.2.2006 alkaen)

Siikalatvan seutukunnan kehittämiskeskuksen kuntayhtymä tarjoaa Siikalatvan alueella (Haapavesi, Kestilä, Pulkkila, Piippola, Pyhäntä ja Rantsila) yritysneuvontaa ja toteuttaa kehittämishankkeita yhteistyössä eri tahojen kanssa. Siikalatvan seutukunnan kunnista Rantsila kuului edellisellä ohjel-makaudella Alueellisen maaseutuohjelman piiriin. Muualla seutukunnassa toteutettiin Tav I -ohjelmaa.

Siikalatvan Maaseutu –hanketta toteutettiin yhtä aikaa Alma ja Tav I –alueilla ajalla 10.03.2004-28.02.2006. Alma-alueelta on tuotettu aikanaan oma raportointiaineisto. Tämän raportin joissakin taulukoissa ja liite-aineistoissa on käsitelty omana osionaan myös Alma-alueen tietoja.

3. Hankeorganisaatio

3.1. Hankkeen ohjausryhmä

Martti Kivivuori	Haapaveden kaupunki	Ohjausryhmän puheenjohtaja
Mikko Äijälä	Piippolan kunta	Ohjausryhmän vpj
Kyösti Ahola	Maatalousyrittäjä, Haapavesi	Jäsen
Marika Helenius	Maatalousyrittäjä, Pulkkila	Jäsen
Marita Hyytinen	Rantsilan kunta	Jäsen
Tuomo Galla	Kestilän kunta	Jäsen
Seppo Piippo	Pyhännän kunta	Jäsen
Esko Ojalehto	ProAgraria Oulun maaseutukeskus	Jäsen
Jorma Kallio	Jokilaaksojen pelastuslaitos	Jäsen
Juhani Mahosenaho		Jäsen
Hannu Saarinen	Siikalatvan Kehittämiskeskus	Jäsen, hallinnoijan edustaja

Ohjausryhmässä ovat toimineet myös ainakin seuraavat henkilöt (P-P TE-Keskuksen lähettiminä edustajina): Niina Karen, Kukka Kukkonen, Rita Holopainen, Maria Isoalahti

3.2. Hankehenkilöstö

Tiina Rönkkömäki	projektipäällikkö 1.1.2005-28.2.2006 työajasta 25%/Alma, 75% Tav1. 1.3.2006-31.12.2007 työajasta 100% Tav1	yritysneuvonnan koordinointi koulutussuunnittelu tapahtumajärjestelyt hankkeen hallinnointi, talousasiat raportointi maatilojen pelastussuunnittelu
Lauri Joensuu	hanketyöntekijä (osa-aika) avustava hanketyö työajasta 30%/Alma 1.5.2005-28.2.2006 työajasta 70% Tav1	
Ritva Jyrkkä	hanketyöntekijä (osa-aika) 1.3.-31.3.2005 työajasta 20%/Alma työajasta 80% Tav1	kilpailutusasiat tapahtumajärjestelyt
Mika Koukkari	hanketyöntekijä (osa-aikainen) 1.10.2006-30.04.2007 1.10.2007-31.12.2007	maatilojen pelastussuunnittelu avustava hanketyö pelastusosion raportointi rahaliikenne
Helena Koskenkangas	toimistos sihteeri (osa-aika) 10.3.2004-28.2.2006	
Satu Pirnes	kirjanpitäjä 06/07 asti	kirjanpito (ostopalvelu/Siika- Pyhäjokialueen koulutuskuntayhtymä)
Julia Konola	kirjanpitäjä 06/07 alkaen	kirjanpito (ostopalvelu/Pulkkilan kunta)
Markku Pietikäinen	hanketyöntekijä (tuntityö)	yritysneuvonta

4. Hankkeen aikataulu

Siikalatvan Maaseutu -hanke sai Alma-alueen (Rantsila) osalta rahoituspäätöksen 28.6.2004. Hankepäätöksen mukainen hankeaika määritettiin 10.3.2004-28.2.2006. Samalle hankkeelle oli haettu rahoitusta myös Tav1-alueen osalta (Haapavesi, Kestilä, Piippola, Pulkkila, Pyhäntä). Tav1-alueen

rahoituspäätös tuli 10.8.2004, minkä jälkeen hankepäällikön paikka laitettiin hakuun. Hanketoiminnot pyörähtivät kunnolla käyntiin kun hankepäällikkö aloitti työt 1.1.2005. Alkuperäisen rahoituspäätöksen mukaiseen hankeaikaan haettiin myöhemmin vuoden jatkoaika.

5. Hankkeen tavoitteet

5.1 Yleistavoitteet

Siikalatvan Maaseutu -hankkeen päätavoitteiksi asetettiin:

- Maaseutuyritystoiminnan kehittäminen
- Turvallisuuden lisääminen maataloilla

Siikalatvan
Maaseutu
-hanke

5.2. Laskennalliset tavoitteet ja tulokset

Siikalatvan Maaseutu –hankkeen hankehakemuksen indikaattorilomakkeella ilmoitetut viralliset laskennalliset tavoitteet olivat: uusia työpaikkoja 1, uudistettuja työpaikkoja 8 - 4 miestyöpaikkaa ja 4 naistyöpaikkaa, hankkeen aikana työllistyviä 2 henkilötyövuotta (1 mies ja 1 nainen), syntyneitä uusia yrityksiä 1, yritysten saamat asiantuntijapalvelut - ryhmäneuvontaa 40 päivää, yritys kohtaista neuvontaa 80 päivää.

Uusien yritysten ja uusien työpaikkojen osalta tavoitteet saavutettiin ja hieman ylitettiin. Hankkeen vaikutuksesta perustettiin 3 uutta yritystä ja niihin syntyi 1,5 uutta työpaikkaa. Uudistettuja työpaikkoja tuli varovaisen arvion mukaan 4. Arvio on varovainen siksi, että useat hankkeessa mukana olleet yritykset ovat hakeneet rahoitusta investointeihinsa ja ovat ilmoittaneet syntyneet työpaikkansa omien hankkeidensa indikaattorilomakkeilla. Siikalatvan Maaseutu -hankkeen vaikutuspiirissä on siis todellisuudessa ollut huomattavasti suurempi uusien ja uudistettujen työpaikkojen ”esiintymä” kuin mitä hankkeen indikaattoreissa voidaan ilmoittaa.

Yrityskohtaisen neuvonnan puolella toteutuma on myös hyvä. Ryhmäneuvontaa järjestettiin 48 päivää ja yritys kohtaista neuvontaa 126 päivää. Yrityskohtaisesta neuvonnasta yli puolet kertyi maatalojen pelastussuunnitteluun liittyvistä toimenpiteistä (44 yritystä), toinen puoli oli liiketoiminnallista yritysneuvontaa (25 yritystä). Kaiken kaikkiaan yritysneuvontaan osallistui 69 yritystä.

5.3. Toiminnalliset tavoitteet ja tulokset

- Siikalatvan Maaseutu –hankkeen alatavoitteet ja toimenpiteet
- Sivuausio toiminnan kehittäminen, uusien yrittämismahdollisuuksien löytäminen, käynnistyvän yritystoiminnan tukeminen – asiantuntijapalveluiden järjestäminen, teema- ja koulutustilaisuuksien järjestäminen, yrittäjäkysely, opintomatkat, tutustumisretket
- Uuden teknologian soveltaminen maataloilla, Uuden tiedon hallinta, tietotekniikan ja tietoliikenneyhteyksien parempi hyödynnyks maataloilla – maatalojen mikrotuki
- Työn ulkoistaminen, tilojen välisen yhteistyön lisääminen
- Tilusjärjestelyiden tukeminen
- Turvallisuus- ja pelastussuunnitelman tuottaminen

n. 20 karjatilalle

- Työssäjaksamisen turvaaminen, työkuorman hallinta, työn organisointi

Tapahtumia, retkiä tai koulutuskokonaisuuksia järjestettiin yhteensä 59. Näistä 17 oli yhteisiä Alma- ja Tav1 –alueiden kanssa. 2 tilaisuutta järjestettiin pelkästään Alma-alueen osallistujille ja 47 tilaisuutta pelkästään Tav1 –alueen osallistujille. Osallistumisia kirjautui hankekirjanpidon osallistujalistoilta 2136 kappaletta. Näistä 1966 Tav1 –alueen osallistumisia.

6. Hanketoiminta

Tämän luvun alle on koottu lyhennelmä väliraporttien liitteiksi laadituista tarkemmista toimintaker-tomuksista. Tähän lukuun kuuluu lisäksi LIITE 1, johon on koottu koko hankeajan tapahtumakir-janpito taulukkomuodossa. Kaikessa Siikalatvan Maaseutu –hankkeen järjestämässä toiminnassa lähdettiin siitä, että mahdollisuuksien mukaan kaikki tilaisuudet ovat sekä Alma-alueen että Tav1-alueen viljelijöiden saavutettavissa sinä aikana kun molemmat ohjelma-alueet olivat hankkeessa mukana (28.2.2006 saakka).

6.1 Koulutus ja retket

6.1.1 Uuden Tiedon hallinta

Siikalatvan Maaseutu –hanke pyrki saamaan näkyvyyttä ja luomaan positiivista hankekuvaa järjestämällä koulutustilaisuuksia ja retkiä jo ihan hankkeen alkumetreillä. Järjestetyn toiminnan funktio oli yhtä paljon hanketavoitteita eteenpäin vievää kuin kontaktin ottamista kohderyhmään. Näitä molempia tarkoituksia palvelivat ensimmäisen puolen vuoden

Siikalatvan
Maaseutu
-hanke

aikana järjestetyt verokoulutukset ja tukikoulutukset, jotka molemmat vetivät ”salit täyteen” väkeä. Näin saatiin hankkeelle hyvä ja näyttävä alku ja käynnistettiin tiivis yhteistyö alueen MTK-yhdistysten kanssa.

Täysin uudentyypistä tukikoulutusta kokeiltiin Rantsilassa ja Pulkkilassa, joissa järjestettiin ke-väällä 2005 ”Tukivalvoajaiset”. Tavoitteena oli saada aikaan vuorovaikutteinen oppimistilanne, jossa tukihakuun liittyviä ongelmia käytäisiin pitkän illan aikana läpi ”ohjatussa yhteiskeskustelussa”. Kokemus Tukivalvoajaisista oli myönteinen, mutta kuitenkin hieman yllättävä; kahdenkeskinen neuvottelu asiantuntijan kanssa osoittautui suosituimmaksi kuin ongelmien jakaminen muiden yrittäjien kanssa. Yhteiskeskustelu jäi yllättävän laimeaksi, mutta ilta venyi pikkutunneille kahdenkeskisessä neuvonnassa. Maataloustukiasioihin palattiin vielä helmikuussa 2006, jolloin tilatukiasiat kuumensivat tunteita ja siihen liittyvää tietoa – varsinkaan vuokrasopimusten tekemisestä – ei tuntunut olevan saatavilla riittävästi. Päätettiin järjestää Rantsilassa Tilatukikoulutus, joka veti runsaasti osallistujia koko seutukunnasta. Samalla vietettiin Siikalatvan Maaseutu –hankkeen päättäjäisiä Alma-alueen osalta.

Uuden tiedon hallinta-osiossa tarpeellisimpia ja suosituimpia olivat erilaiset verokurssit, joita järjestettiin hankkeen aikana yhteensä 11. Koulutusten teemoja olivat eri verokirjanpito-ohjelmat, välitilinpäättös ja verokirjanpito, maatalousverotus ja metsäverotus. Hankeajan suurin verotuksellinen muutos oli kaikkien metsätilojen siirtyminen myyntiverotukseen vuoden 2006 alusta. Tämä muutos koski suurta joukkoa alueemme viljelijöitä ja kiinnostus koulutuksia kohtaan oli kova. Koulutusten tiimoilta saatiin sovittua yhteistyökuvioita alueemme Metsänhoitoyhdistysten kanssa. Yksi toteutunut tavoite hankevetäjän mielestä on se, että eri osapuolet saatiin huomaamaan, että metsäverotus vaatii samanlaista suunnittelua kuin maatalousverotuskin, varsinkin nyt kun verotusjärjestelmä muuttui. Metsätalouden tulovirtaa kannattaa optimoida siinä missä maataloudenkin!

Osa verokoulutuksista kuului ns. ”Talousskoulukseen”, jota järjestettiin syksystä 2005 kevääseen 2007. Talousskoulutuksen muita teemoja olivat Maatilojen investointipäivä ja Yhtiömuodon muutos -päivä. Tär-

keydestään huolimatta nämä vetivät huomattavasti vähemmän väkeä kuin veropäivät ja tukikoulutukset. Missä syy? Ilmeisesti siinä, että yrittäjien optimointi-into ei riitä lakisäätteisten tai muuten pakollisten prosessien ulkopuolelle.

6.1.2 Maaseudun uudet mahdollisuudet

Maaseudun Uudet Mahdollisuudet –hankeosio koostui retkistä ja teema – ja koulutuspäivistä, jotka nostivat pöydälle joko tulevaisuudessa hämmöittäviä mahdollisuuksia tai jo olemassa olevia, hieman tuntemattomampia maatilojen liitännäiselinkeinomahdollisuuksia.

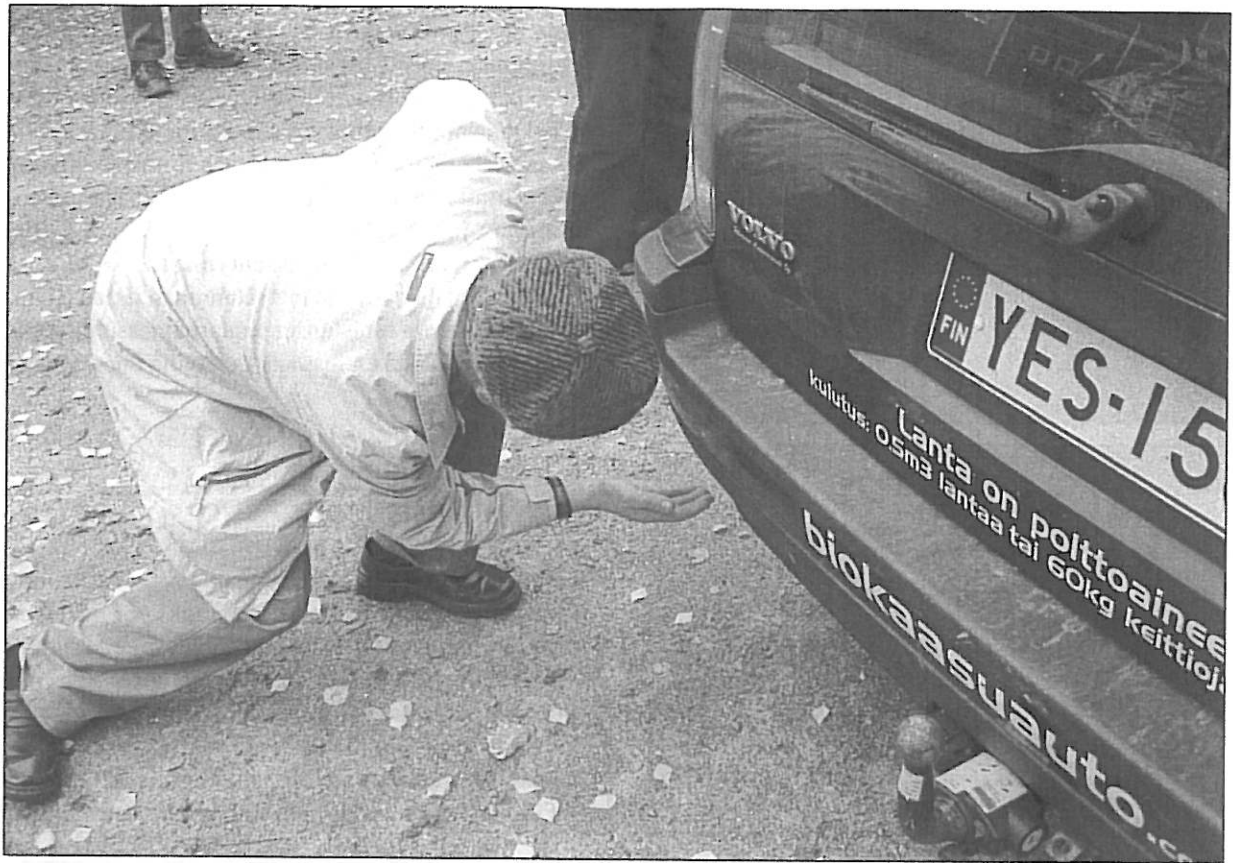
Ylivoimaisesti suosituimmaksi aihepiiriksi nousi ajan hengen mukaisesti bioenergiatuotantoon liittyvät uudet tekniikat ja tuotantomahdollisuudet. Näistä ensimmäisenä tutustuttiin ruokohelven tuotantoon Haapavedellä elokuussa 2005. Päivän aikana käytiin läpi viljelytekniikkaa, kuultiin viljeli-jäpuheenvuoro ja piipahdettiin pellonpientareella katsomassa ruokohelpikasvustoja. Moni tilaisuuteen osallistuneista (30) oli joko juuri tehnyt sopimuksen ruokohelven tuotannosta tai teki sopimuksen myöhemmin.

Keväällä 2006 hankkeessa siirryttiin kovasti toivottuun ”biokaasu-aikaan”. Siikalatvan Maaseutu –hanke järjesti maaliskuun alun paukkupakkasessa biokaasupäivän Haapavedellä. Aamupäivällä opiskeltiin biokaasutuotannon perusteita ja tekniikkaa, iltapäivällä suunnattiin maatilakohteeseen katsomaan maatilamittakaavaisen biokaasulaitoksen toimintaa. Ekstrana opintoryhmä pääsi vielä tutustumaan opastetusti Vapon upouuteen biopolttolaitokseen. Syksyllä sama porukka retkeili Jyväskylän seudulla tutustu-

Siikalatvan
Maaseutu
-hanke

en mm. biokaasun tankkausasemaan ja biodieselin tuotantoon. Biodieselin tuotannosta järjestettiin oma koulutuspäivä yhteistyössä Vilja rehuksi suoraan tiloilla –hankkeen kanssa. Samaan koulutuspakettiin oli paketoituna myös rypsin viljely.

Biokaasupäivä poiki vielä toisen, marraskuussa 2006 laajemmalle yleisölle järjestetyn bioenergia-seminaarin, jossa eri bioenergioiden tuottamiseen liittyviä kysymyksiä pohdittiin hieman laajemmin, myös poliittisen päätöksenteon kannalta. Yritysneuvonnan puolelle biokaasupäivät poikivat alueemme ensimmäisen biokaasuliiketoiminnan kannattavuuslaskennan.

Maaliskuussa 2006 järjestettiin Pulkkilassa hyvin suuren suosion saavuttanut ”Klapipäivä”. Järjestelyissä tehtiin yhteistyötä Metsäkeskuksen Puuenergialla nousuun –hankkeen kanssa. Aamupäivän ohjelmassa oli teoriaa, iltapäivällä työnäytöksiä. Sanomalehti Kaleva uutisoi tapahtumasta näyttävästi seuraavan päivän lehdessään. Klapipäivän jatkoksi tehtiin retki lähialueen klapituotantoyrityksiin. Klapipäivään ja retkeen osallistuneet olivat erityisen kiinnostuneita klapikoneiden ja kuivatustekniikoiden kehittymisestä.

Muita Maaseudun Uudet mahdollisuudet –osion aihepiirejä olivat koristepajun ja joulukuusien tuo-

Sikalatvan
Maaseutu
-hanke

tanto sekä paimenkoirien kasvattaminen. Paju ja joulukuuset veivät meidät retkelle Tampereen seudulle, paimenkoiratoimintaa piipahdettiin seuraamassa Pelson vankilan maisemissa. Paimenkoiraretkellä selvisi, että meidän seutukunnassa toimii jo ainakin yksi työlinjaisten paimenkoirien kouluttaja ja pentukasvattaja. Ja työsarkaa tuntuisi olevan, koska paimenkoirien käyttö on lisääntymässä.

Puutarhatalouden ja metsätalouden lisäansaintamahdollisuuksiin tutustuttiin puutarhamessureissuilla ja syyskuussa 2005 Oulussa järjestetyillä PuutaMetsää-messuilla.

6.1.3 Työssäjaksaminen ja työturvallisuus

Viljelijöiden työssäjaksamista ja työturvallisuutta pyrittiin edistämään kaikessa hankkeen järjestämissä toiminnassa. Perusajatuksena oli, että omista ympyröistä liikkeellelähtö edistää aina henkistä työssäjaksamista. Lähtemisen kynnyksestä pidettiin matalana järjestämällä retket ja tilaisuudet aina kun se vain oli mahdollista ”lypsyjen välissä”. Alueen MTK-yhdistykset auttoivat myös lähtemiskynnyk-

Siiikalatvan
Maaseutu-
hanke

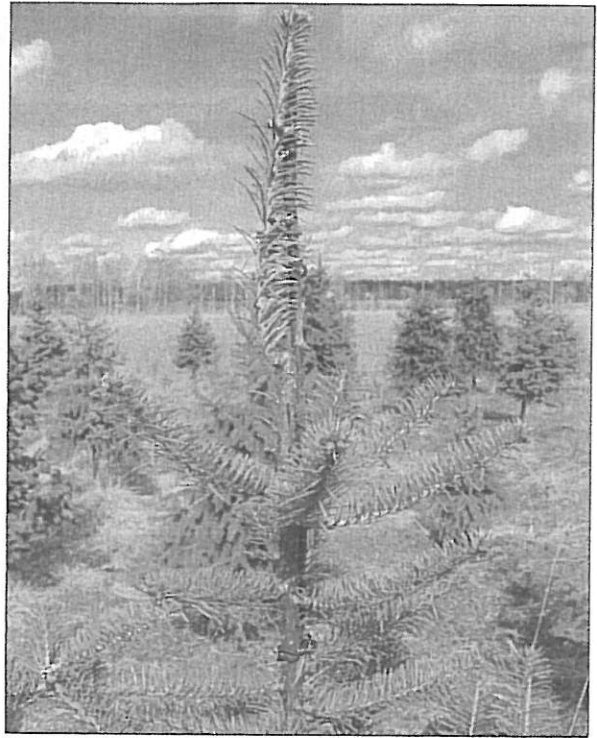

sen laskemisessa siten, että ne maksoivat jäsentensä puolesta osallistumismaksuja.

Työssäjaksamista suoraan tukevia retkiä tehtiin kolme, kerran Kalajoelle Sani Faniin ja kaksi kertaa Tahkovoorelle. Näille retkille saatiin toki riittävä määrä lähtijöitä, mutta tungosta ei ollut. Yksi syy tähän lienee se, että näitä reissuja ei ehditty tekemään ihan "navetointien välissä". Toiseksi syyksi arvailen varsinkin nuorten viljelijöiden kovaa työtaakkaa. Verokoulutuksiin lähdetään kun on miltei pakko, mutta muu saa jäädä. Sama ilmiö näkyi siinäkin, että viljelijöille tarjotuille useamman päivän mittaisille kuntokursseille ei löytynyt tarpeeksi lähtijöitä. Näitäkin tarjottiin.

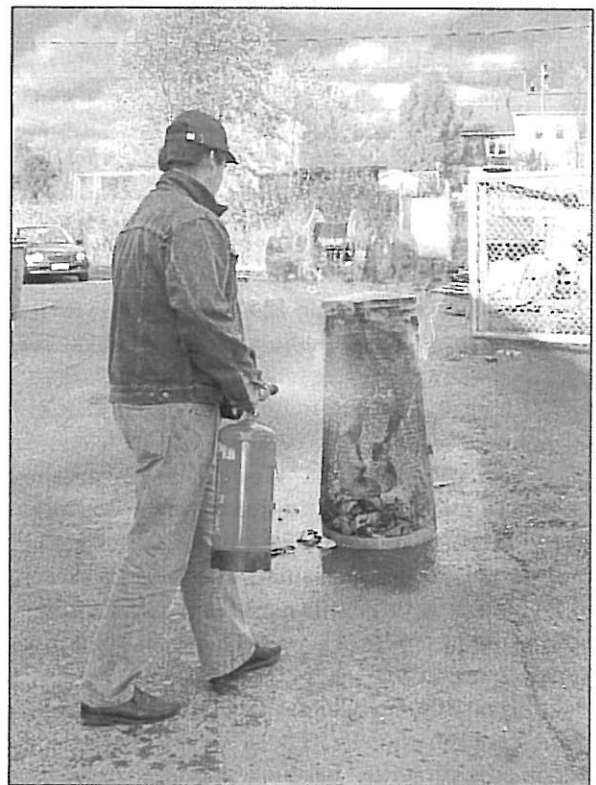
Eri puolilla seutukuntaa järjestetyt emäntienillat puolestaan vetivät "tuvat täyteen" väkeä. Iltojen ohjelma oli aina sijoitettu "lypsyjen jälkeiseen" aikaan ja ohjelmiston teemana oli rentoutus. Kaikkiaan kuudessa eri emäntienillassa tarjottiin perinteistä hierontaa, intialaista päähierontaa, jalkahoitoja, keppijumppaa, pilatesta, tyylikonsultointia ja jopa ratsastusta. Kaiken tämän lisäksi pelastuslaitos järjesti Haapaveden ja Pulkkilan emännille sammutusharjoitukset.

Emäntieniltojen järjestelyissä tehtiin – taas kerran - yhteistyötä paikallisten MTK-yhdistysten kanssa, ilman tätä yhteistyömahdollisuutta illat olisivat jääneet järjestämättä. Mielenkiintoinen pointti on se, että emäntieniltoihin ilmoittautumisessa näkyi naisten yhteistoiminnallisuus, erityisesti Haapavedellä; Emännät ilmoittautuivat ja tulivat iltoihin

Siiikalatvan
Maaseutu
-hanke

kyläkunnittain, naapuriporukalla.

EA I-kurssit saatiin järjestettyä Kestilässä ja Piippolassa. Pulkkilassa käytiin EA I kertauskurssi. Ensiapukurssien tarpeellisuus nousi esille maatilojen pelastussuunnittelun yhteydessä; EA-kurssiasiat eivät olleet kunnossa yhdelläkään ensimmäisen suunnittelukierroksen tilalla. Sama tilanne oli tulityökursien suhteen. Tulityökurssi järjestettiin Pulkkilassa syyskuussa 2005.

6.2 Turvallisuus- ja pelastussuunnitelmien tuottaminen maataloille

Siikalatvan Maaseutu -hanke tuotti maatilojen turvallisuus- ja pelastussuunnitelman 44 maatilalle TAVI

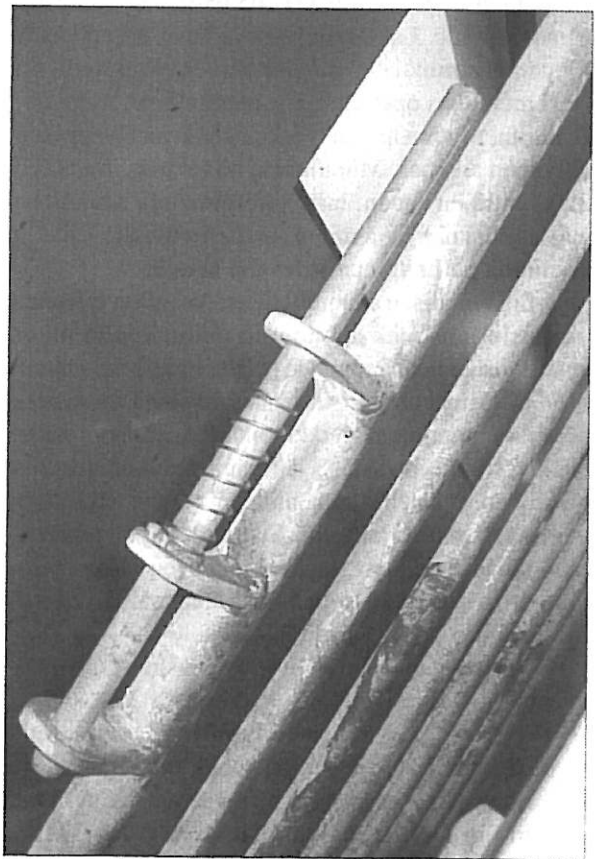
alueella (Haapavesi, Kestilä, Pulkkila, Piippola, Pyhäntä). Lopputulos mahtuu näin korutto-masti yhteen lauseeseen mutta siihen päästiin vasta todella monen mutkan ja sattumuksen kautta. Onnellisin sattuma oli se, että projektipäällikkö tapasi toukokuussa 2005 henkilön, joka oli tuottanut juuri päättyneessä EU-hankkeessa Maatilan turvallisuus- ja pelastussuunnitelumallin. Tämän, Jyväskylän ammattikorkeakoulun Tarvaalan yksiköstä tulleen suunnitelumallin pohjalta käynnistyi käytännössä Siikalatvan Maaseutu -hankkeen pelastussuunnittelutyö.

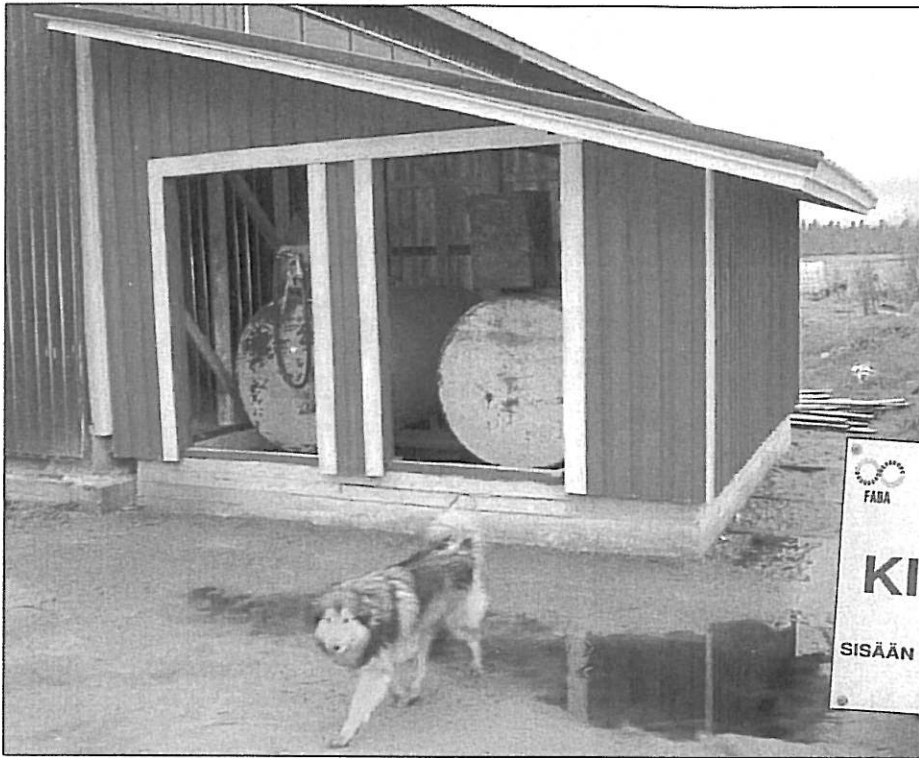
Pelastussuunnittelu tehtiin kolmessa jaksossa.

Siikalatvan
Maaseutu
-hanke

kahden eri hanketyöntekijän toimesta. Lauri Joensuu käynnisti suunnittelutyön kesällä 2005 testaamalla suunnittelumallia ensin "koetilalla". Tämän ensimmäisen suunnittelujakson aikana (05/05-02/06) valmistui Alma-alueelle 3 suunnitelmaa ja Tav1-alueelle 11. Näiden ensimmäisten suunnitelmien tekeminen oli vielä melkoista opettelua ja suunnittelumallin muokkaamista. Myös sopivan työskentelytavan löytäminen otti oman aikansa. Mietinnässä olivat mm. montako tilakäyntiä tarvitaan, mitä informaatiota suunnitelmasta tulisi näkyä ja miten asiat esitettäisiin kaikkia osapuolia parhaiten palvelevalla tavalla.

Ensimmäisen suunnittelujakson paljon työaikaa vieneisiin, ns. näkymättömiin töihin kuului myös yhteistyösuhteiden luominen pelastuslaitoksen, vakuutusyhtiöiden ja turvallisuusalan yritysten kanssa sekä pelastussuunnittelun markkinointi pääkohderyhmälle, isoille karjatilaille. Näistä jälkimmäisessä onnistuttiin niin hyvin, että pelastussuunnitelmia täytyi tehdä lisää vielä kahdessa eri jaksossa. Suunnittelutyön jatkamiseen johdatti myös se, että tilakohtaisen suunnittelutyön prosessia piti kehittää vielä eteenpäin. Kädessä oli tässä vaiheessa vasta raakile.

Toisen suunnittelujakson käynnisti uusi hanketyöntekijä Mika Koukkari lokakuussa 2006. Mika lähti kehittämään suunnitteluprosessia siten, että tilakohtaiset käynnit saatiin tehokkaiksi ja kaikki suunnitelman kasaamisesta aiheutuva "näpertely" saatiin puristettua mahdollisimman vähiin. Mika

muokkasi myös suunnittelumallia käyttäjäystävällisempään suuntaan. Kaikkiaan Mika tuotti 33 maatalan turvallisuus- ja pelastussuunnitelmaa, joista viimeiset ns. kolmannella suunnittelujaksolla, joka käynnistyi lokakuussa 2007. Mika Koukkari tuotti hankkeen lopussa myös omiin hankekokemuksiinsa perustuvan raportin/oppaan "Maatilojen turvallisuustekijät" (LIITE 2). Hankkeen raportointiaineistoon kuuluu myös Maatalan Turvallisuus- ja Pelastussuunnittelumalli, jonka alkuperäinen versio on tehty Jyväskylän ammattikorkeakoulun Tarvaalan yksikössä (LIITE 3).

Lopuksi täytyy muistuttaa, että Siikalatvan Maaseutu -hankkeen maatilojen pelastus- ja turvallisuussuunnittelun tavoitteena ei ollut pelkästään suunnitelmien tuottaminen. Perimmäisenä tavoitteena oli hankesuunnitelmaankin kirjattu turvallisuusajattelun kaikinpuolinen lisääminen ja pysyvän turvallisuusustyön käynnistäminen maataloilla. Pelastussuunnitteluun osallistuneilla tiloilla nämäkin tavoitteet toteutuivat. Hankeaikana turvallisuus työ konkretisoitui parhaiten siinä, että ainakin yksi yhteishankintaporukka hankki maataloilleen uusinta teknologiaa hyödyntävät automaattiset palonilmaisinallaitteistot.

Maatilojen Turvallisuus- ja pelastussuunnittelun ensimmäisen suunnittelujakson markkinoinniseksi ja maatilaturvallisuusasioiden yleiseksi tiedottamiseksi järjestettiin Haapavedellä 11.10.2005 Maatilaturvallisuuden Ajankohtaispäivä.

Siikalatvan
Maaseutu
-hanke

Maatilaturvallisuuden Ajankohtaispäivä Haapavedellä 11.10.2005

ALMA	7 osallistujaa
TAVI	39 osallistujaa
HANKESUUNNITELMAN OSIO	Turvallisuuden lisääminen maati- loilla

Haapaveden Opiston Reijo Waara-salissa järjestettiin 11.10.2005 Maatilaturvallisuuden Ajankohtaispäivä, jonka tarkoituksena oli koota laaja joukko viljelijöitä ja turvallisuusasioiden parissa työskenteleviä virkamiehiä pohtimaan maatilojen turvallisuusasioiden tämänhetkistä tilaa ja erityisesti maatilojen lakisäätteistä pelastussuunnittelua.

Tilaisuuden ohjelma oli monipuolinen; Jokilaaksojen pelastuslaitos kertoi maatilojen lakisäätteiden pelastussuunnittelun taustafaktat, suurimmat maatilavakuuttajat, Tapiola ja Lähivakuutus esittelivät vakuustarjontaansa turvallisuusasioiden näkökulmasta, Pohjois-Pohjanmaan TE-Keskuksen Eero Jaara valotti rakennussuunnittelun turvallisuusnäkökulmia, Sähkö tarkastus Mikkonen keskittyi maatilojen sähköturvallisuusasioihin, eläinlääkäri Harri Rinne kertoi eläinten käyttäytymisestä poikkeustilanteissa, Melan työturvallisuusvastaava Osmo Kontinen esitteli lyhyesti Melan työturvallisuusuutiset ja lopuksi paloilmajärjestelmien jälleenmyyjät havainnollistivat omaa tuote- ja palvelutarjontaansa.

Päivän aikana viljelijöiden oli mahdollista kysellä Jokilaaksojen pelastuslaitoksen henkilöstöltä lisätietoja omatoimiseen maatilan turvallisuussuunnitteluun. Sähköturvallisuusasioissa neuvoa saattoi kysellä Sähkö tarkastus Mikkoselta. Reijo Waara-salin aulatiloihin oli näiden neuvontapisteiden lisäksi pystytetty pienimuotoiset ”turvallisuusmessut”. Esittelypöydille oli koottu tietoa sammutuslaitteista, vakuutuksista ja työturvallisuudesta. Tilaisuudesta saattoi ostaa kotiinviemisiksi mm. palvaroitimia.

Tapahtumajärjestäjän kannalta päivä onnistui kohtuullisen hyvin. Arvosanaksi antaisin 8. Tulos olisi ollut kiitettävä, mikäli viljelijöitä olisi saanut mukaan hieman enemmän. Mutta miten se onnistuu? Tiedotus voisi tietenkin aina olla parempi. Tiedottamista ei voi koskaan tehdä liikaa. Valion tonkkapostin käyttö on vielä kokeilematta. Toisaalta päivän aihepiiri oli ehkä kuitenkin sellainen, etteivät viljelijät sitä vielä koe kovin tärkeäksi kun muutakin muistettavaa ja kehitettävää on niin paljon. Maatilaturvallisuuden Ajankohtaispäivän osanottajien kohdalla toteutui varmaankin sama kuin koulujen vanhempainilloissakin; ne vanhemmat eivät tule, joiden lapsilla on ongelmia. Täytyy kuitenkin mainita, että työterveyshuolto, lomatoimi, pelastuslaitos ja alueen maaseututoimet olivat kiitettävästi mukana.

6.3 Yrittäjäkysely

Siikalatvan Maaseutu –hankkeen tavoitteisiin oli asetettu yrittäjäkyselyn toteuttaminen. Yrittäjäkysely lähetettiin kaikille maataloustukia hakeneille maaseutuyrityksille Siikalatvan seutukunnassa (720kpl) toukokuussa 2005. Kyselyn ei ollut tarkoitus olla tilastollisen testauksen kestävä huippusuoritus, vaan mahdollisimman paljon konkreettisia ehdotuksia ja yhteydenottoja poikiva kontaktikanava. Yhteydenottopyynnöllä ja selkeillä toiveilla varustettuja vastauksia palautui hankkeeseen reilu 30. Suoria kontakteja hanketyöntekijöihin otettiin kyselyn jälkeen vähintäänkin sama määrä.

Yrittäjäkyselyn vastaukset ”siivilöitiin” kesällä 2005 Maataloustuotannon kehittämistä suunnitteleville lähetettiin kehittämistukihakemuslomakkeita, PalveluApajasta kiinnostuneille lähetettiin lisätietoja ja ennakkoilmoittautumisia eri tilaisuuksiin ja koulutuksiin otettiin vastaan. Hankkeen tulevia koulutuksia suunnattiin vastauksissa ilmenneiden toiveiden mukaisesti. Esim. ruokohelpikoulutus järjestettiin juuri yrittäjäkyselystä nousseiden vinkkien pohjalta syksyllä 2005.

6.4 Yritysneuvonta

Siikalatvan Maaseutu –hankkeessa tehtiin yrityskohdattaisia toimenpiteitä – neuvontaa ja laskelmia – 25 yrityksessä. Nämä yritykset toteuttivat hankeaikana arviolta 450 000 euron yritysinvestoinnit. Investointien yhteydessä yrityksiin syntyi arviolta 10 uutta tai säilytettyä työpaikkaa ja lisäksi on lu-vassa lähivuosina kun uinumaan jääneet suunnitelmat tulevat toteuttamisvaiheeseen.

Tyypillisimmät yritysneuvontatapaukset liittyivät uuden yritystoiminnan kannattavuusarviointiin, rahoitushakuun liittyvien asiakirjojen tuottamiseen, yrityksen omistajanvaihdoksen suunnitteluun tai yhtiömuodon muuttamiseen. Ainakin yksi yritys pelastettiin miltei varmalta konkurssilta. Kaikki autetut yritykset olivat maatilakäytäntöisiä ja toimialat mitä moninaisimmat; biokaasuliiketoiminta, hakelämpöläitos, puutarhatalous, ravintolatoiminta, maatilamatkailu, rapukasvattamo, kuivaamo, hevostalli, ravitalli, puutavaran jatkokäsittely, koneyritys.

Siikalatvan Maaseutu –hanke pyrki järjestämään yrityksiin tapauskohtaisesti parhaan mahdollisen neuvonnan. Osa neuvontatyöstä tehtiin hankkeen omana työnä, esim. erilaiset alkuselvitykset ja markkinointineuvonta. Kilpailutettuja ostopalveluita käytettiin tarpeen mukaan. Ostopalveluina hankittiin maatil-

yhtiöittämisselvitykset, osuuskunnan perustamisasiakirjojen teko, kirjanpitoneuvonta ja puutarhatuotannon suunnittelu.

Tässä luvussa esitellyt 25 yritystä olivat sellaisia, jotka saivat yritys kohtaista neuvontaa nimenomaan yritystoiminnan kehittämiseksi. Näiden lisäksi pelastussuunnittelun yhteydessä tehtiin yritys kohtaista neuvontaa – turvallisuusneuvontaa ja vähän muutakin - 44 yrityksessä. Eli käytännössä hanketyöntekijät pääsivät istahtamaan hankeasioiden tiimoilta ainakin 69 pirtinpöydän ääreen.

Yrityskohtaisen neuvonnan lisäksi erilaiset ryhmäneuvontatilaisuudet ja koulutukset kokosivat vieläkin suuremman yrittäjäjoukon Siikalatvan Maaseutu –hankkeen yritysneuvonnan vaikutuspiiriin.

6.5 Työn ulkoistaminen/tilojen välisen yhteistyön lisääminen

Siikalatvan Maaseutu –hankkeeseen tuli useita yhteydenottoja maatiloilta, joiden toiminta on laajentunut niin suureksi, että konetyön tekeminen omin voimin ei ole enää mahdollista. Helppoa ja nopeaa ratkaisua tähän ongelmaan ei ole. Ensiavuksi tarjottiin jo olemassa olevaa PalveluApaja.net –portaalia, johon saattoi kirjautua sisään PalveluApaja –hankkeen kautta. Siikalatvan Maaseutu –hanke osallistui portaalin markkinointiin. Alueen koneyritykset käyttivät portaalia varsin aktiivisesti.

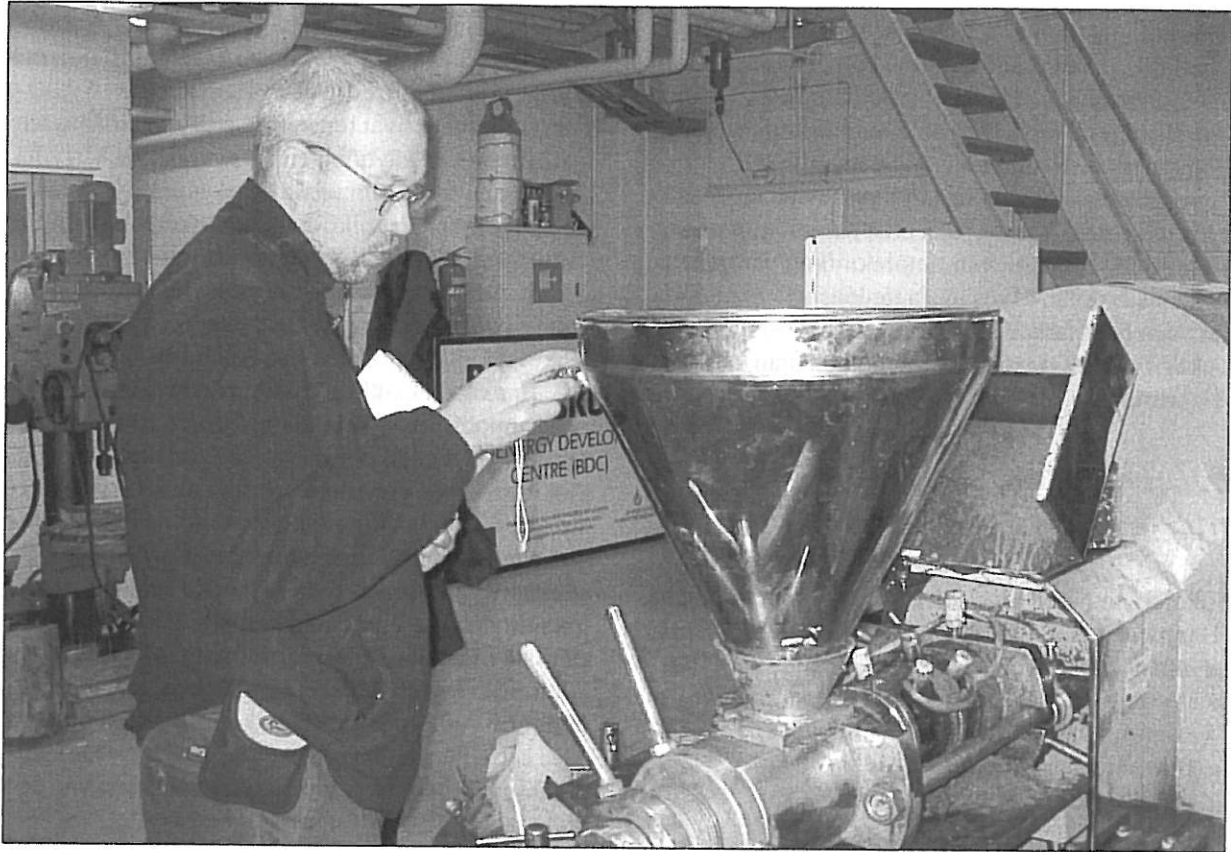
Maatilojen pelastussuunnitteluprosessin yhteydessä kävi ilmi, että lähes kaikki suuret maatilat ovat ulkoistaneet vähintäänkin osan konetyöstään. Työn ulkoistaminen oli pakko todeta myös maatalan turvallisuustekijäksi sikäli kun henkilöriskit ja omaisuusriskit siirtyvät ulkoistetun työn osalta pois tilanväeltä. Mitä tulee tilojen välisen yhteistyön lisäämiseen, siihen vaikuttaa hyvin suuresti kyläkuntien olemassa oleva toimintakulttuuri ja viime kädessä jopa persoonakysymykset. Tilojen välinen yhteistyö on sitä helpompaa mitä enemmän tilojen ihmiset kommunikoivat keskenään. Jos ei ole kommunikointia, ei ole yhteistyötäkään.

Siikalatvan Maaseutu –hanke pyrki vaikuttamaan siihen, että näitä kommunikointitilanteita syntyisi. Väkeä houkuteltiin retkille, koulutuksiin ja emäntieniltoihin jne. Yritettiin saada liikkeelle isot joukot väkeä, jotta ujommatkin uskaltavaisivat mukaan.

Siikalatvan
Maaseutu
-hanke

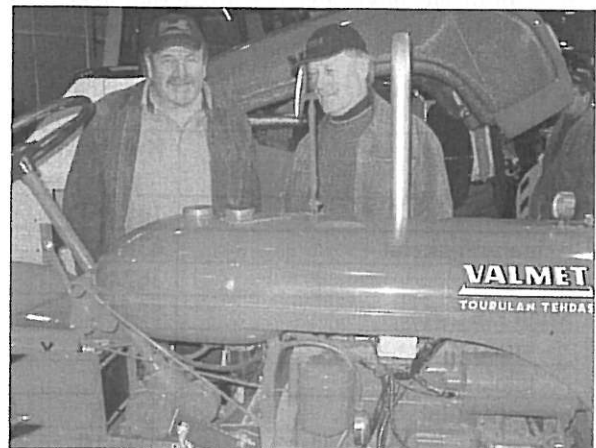

6.6 Uuden teknologian soveltaminen maataloilla

Maatilojen uudet teknologiaratkaisut nivoutuivat sisään hyvin monenlaiseseen "arkipäivän" hanketoi-
mintaan. Suurinta mielenkiintoa herätti bioenergian
tuotantoon liittyvät uudet tekniset ratkaisut ja kone-
tekniikka – klapi-koneet, klapien kuivatusmenetelmät,
biokaasun maatilamittakaavainen tuotantotekniikka,
biodieselin tuotantomenetelmät, hakelämpölaitostek-
niikka ja ruokohelpin viljelyyn soveltuvat laitteet.
Kaikkiin näihin tutustuttiin hankkeen järjestämissä
koulutuksissa ja retkillä. Aihekohtaisten koulu-
tuspäivien ja retkien lisäksi Siikalatvan Maaseutu
–hanke teki messumatkoja KoneAgriaan ja Farmari-
näyttelyihin, joissa pääpaino oli aina maatalouden
koneuutuukisissa.

Maatilapuolen uusi teknologia kiinnosti toki
myös viljelijöitä. Hanke retkeili mm. katsomassa
isoja robottinavetoita. Hankkeen painopistealueen
– maatilaturvallisuuden – osalta törmättiin myös
uusiin teknologiaratkaisuihin, joita meidän seutu-
kunnassa otettiin myös käyttöön. Maatilojen palon-
ilmaisinalitteistot ovat uusinta teknologiaa, joka on
vasta rantautumassa Suomeen. Laitteiston voi asentaa
tuotantorakennuksiin miltei missä laajuudessa tahansa.

Onnettomuustilanteessa laitteisto tekee hälytyksen viljelijälle ja näin saadaan lisää kallista toiminta-aikaa. Hankeaikana Siikalatvan seutukunnassa toteutui yhteishankinta, jossa hankittiin automaattinen palonilmaisinalitteisto kolmelle isolle maatilalle.

Hankkeen lopussa oli tarkoitus toteuttaa ”Maatilojen mikrotuki” –osio, joka olisi painottunut maatiloilla jo käytössä olevan tietotekniikan parempaan hyväksikäyttöön. Myös uusia tiedonsiirtotekniikoita ym. olisi ollut tarkoitus lanseerata. Tätä osiota ei kuitenkaan valitettavasti saatu toteutettua liian vähäisen kiinnostuksen vuoksi.

6.7 Tilusjärjestelyiden tukeminen

Siikalatvan Maaseutu –hankkeen toiminta-alueella (Haapavesi, Kestilä, Piippola, Pulkki, Pyhäntä) käynnistyi loppuvuodesta 2006 Maanmittauslaitoksen vetämänä tilusjärjestelyhanke, jota Siikalatvan Maaseutu –hanke avusti käynnistysvaiheessa ja myöhemmin tiedotusvaiheessa.

6.8 Muut tilaisuudet

Uuden teknologian soveltaminen maatiloilla ja Uuden

tiedon hallinta – osioiden ”sivujuonteena” järjestettiin viljelijöille kevään 2007 aikana Maatalousenglanti –kurssi Piippolan Leskelässä. Hankkeeseen osallistuneet viljelijät olivat todenneet, että ymmärtääkseen uusien koneiden käyttöohjeita ja pysyäkseen kärryillä yhä kansainvälistyvämässä konekaupassa ja muussa globaalissa kommunikoinnissa, tankeroenglannilla ”jää jalkoihin”. Viljelijät toivoivat kurssia ja hanke järjesti. Opettajaksi onnistuttiin löytämään ihan aito amerikkalaissyntyinen maatalonpoika ja kurssista kehkeytyi yksi hankkeen hausimmista.

Hankkeen kaikkiin osioihin liittyvää laajempaa maaseutupoliittista vaikuttamista on pyritty harjoittamaan – ja ymmärtämään – useissa eri tilaisuuksissa. Elokuussa 2005 Kestilän Pihkalanrannalla järjestettiin useiden eri tahojen yhteistyönä Maatalouspolitiikan reunaehdot –keskustelutilaisuus. Valtiovallan edustajilta ja poliitikoilta yritettiin tuolloin saada irti selityksiä ja viime käden tietoa tulossa olevista suurista maataloustukiudistuksista. Marraskuussa 2005 Siikalatvan Maaseutu –hankkeen retkikunta rantautui ”itse pääkallonpaikalle”, Eduskuntaan. Yksi eduskuntatalon ka-binetissa käsitellyistä asioista oli kuin olikin tulevat bioenergialinjaukset ja niiden vaikutukset Siikalatvan seutukunnassa.

7. Toteutunut rahoitus

Siikalatvan Maaseutu –hankkeen Tav I-osion budjetti alittui n. 20%:lla. Alitus oli suurin ostopalveluiden kululuokassa. Syitä tähän löytyy monia. Kevennetynä toteutettu talouskoulutus tuli huomattavasti halvemmaksi kuin alun perin suunniteltu pitkä koulutus, joka peruuntui osallistujien vähyyden vuoksi. Toiminnan peruuntumisen vuoksi myös kuntokursseihin ja maa-

tilojen mikrotukitoimintaan budjetoituja rahoja jäi käyttämättä. Täytyy kuitenkin muistaa, että vaikka rahaa jäi käyttämättä, hanketoiminta ei kärsinyt. Toteutumatta jääneet osiot korvattiin aina jollakin vastaavalla toiminnalla, joka näytti aina poikkeuksetta tulevan halvemmaksi.

7.1. Toteutuneet kulut

Kustannuslaji	Kustannusarvio	Toteuma
Palkat	165760	153 058,76
Asiantuntijakulut	63636	23144,59
Matkat	36240	26 860,65
Muut kust. yht.	60474	45 203,07
- vuokrat	9753	7 027,65
- tistokulut	18276	11 285,51
- muut kulut	32445	26 889,91
Yhteensä	326110	248267,07

Siikalatvan
Maaseutu
-hanke

7.2. Toteutunut rahoitus

Rahoittaja	Kustannusarvio	Toteuma
TE-keskus EU	146750	111720,19
Te-keskus Valtio	88050	67032,11
Kunta	58700	44688,07
Yksityinen, rahallinen o	32610	24826,70
Yhteensä	326110	248267,07

8. Yhteydet/Yhteistyökumppanit

8.1. Siikalatvan Maaseututiimi

Siikalatvan Maaseutu –hankkeen käynnistymisen kannalta oli ehdottoman tärkeää saada hankkeen suunnittelutyöryhmä – Siikalatvan maaseututiimi – koolle mahdollisimman pikaisesti hankkeen käynnistyttyä. Tiimi kokoontuikin heti 13.1.2005. Kokouksessa hankevetäjä haastatteli tiimin jäseniä ja esitteli toimintasuunnitelmien tarkennusta koskevat ajatuksensa. Kokouksen lisäksi hankkeen tulevista sisällöistä keskusteltiin lukuisissa epävirallisissa puhelinpalaverissa – ensimmäinen puhelinlasku oli suuruusluokkaa 200€!

Siikalatvan alueen maaseutuelinkeinoviranomaiset olivat mukana Siikalatvan Maaseutu –hankkeen toteutuksessa alusta loppuun. Aluksi hankesuunnittelussa maaseututiimin kautta ja myöhemmin ohjausryhmätoiminnassa. Maaseutuelinkeinoviranomaiset edistivät hanketavoitteiden eteenpäin viemistä omilla kunnissaan. He toimivat tärkeinä linkkinä erityisesti maatilojen pelastussuunnitelusta tiedottamisessa.

8.2. Muut hankkeet

Maaseututiimin lisäksi hankevetäjä pyrki haastattelemaan aluksi mahdollisimman monia kollegoitaan ja tutki tarkasti meneillään olevien hankkeiden tuotetut materiaalit ja nettisivut. Yhteydenottolistalla olivat mm. Veikko Kallio Yrittävä Maaseutu –hankkeesta, Ritva Impola Maatilat muutoksessa –hankkeesta, Raili Heikkilä Kotisydän –hankkeesta, Juhani Pihlajamaa Kalajoen maaseutuhankkeesta ja Hannu Kokkonen Maaseutuyrittäjyyden edistämiskeskus –hankkeesta. Muita yhteystahoja olivat mm. Heli Kallio PalveluApaja –hankkeesta, Jyrki Kempainen Oras –palvelukeskuksesta, Mika Saarinen ProAgria Oulun maaseutukeskuksesta, Kaarina Konola Suoma –hankkeesta ja Ilkka Kovalainen

metalli –hankkeesta.

Toukokuun lopulla 2005 löytyi kokousmatkalta pelastusosion kannalta erittäin tärkeä uusi hanketutavuus, Hanna Kaihlajärvi Tarvaalan Maaseutuopistosta. Kaihlajärvi oli juuri lopettelemassa hanketta, jossa oli tuotettu turvallisuussuunnitelmia maataloille. Hankkeessa oli tuotettu myös pelastus-suunnittelulomakkeisto, joka oli pienin muutoksin suoraan hyödynnettävissä Siikalatvan Maaseutu –hankkeen käyttöön. Tämän valmiin ja kattavan mallin löytäminen vapautti hankehenkilöstön työpanosta muuhun hanketavoitteiden mukaiseen toimintaan ja nopeutti maatilojen pelastussuunnittelun käynnistymistä.

Hankkeen edetessä hankepuolen kontakteja löytyi lisää. Metsäkeskuksen Puuenergialla Nousuun –hankkeen Timo Vanhala oli yhteistyökumppanina järjestämässä klapitapahtumaa ja klapiretkä. Vilja rehuksi suoraan tilalla –hankkeen kanssa löytiin hynttyyt yhteen rypsin viljelyn ja biodieselin tuotannon koulutuspäivän osalta.

8.3. Tuottajayhdistykset

Siikalatvan seutukunnan alueen MTK-yhdistykset ovat olleet erittäin tärkeitä yhteistyökumppaneita Siikalatvan Maaseutu –hankkeelle heti hankkeen alkumetreiltä asti. Saumaton yhteistyö paikallisyhdistysten johtokuntien ja puheenjohtajien kanssa on mahdollistanut suurelta osin Siikalatvan Maaseutu –hankkeen järjestämien tilaisuuksien suuret osallistujamäärät. Hanke sai yhdistyksiltä ajantasaista tietoa siitä, millaiselle toiminnalle on tarvetta ja kysyntää. Näistä ideoista ja toiveista toteutettiin ne, mitkä mahtuivat Siikalatvan Maaseutu –hankkeen hankesuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin.

Siikalatvan
Maaseutu
-hanke

8.4. Muut yhteistyökumppanit

Siikalatvan Maaseutu –hankkeen pelastusosion toteuttamisessa on ollut yhteistyökumppanina Jokilaaksojen Pelastuslaitos. Pelastuslaitoksen rooli on ollut lähinnä neuvonnallinen. Muita pelastusosion toteutuksessa mukana olleita taustavaikuttajia ovat olleet vakuutusyhtiöt ja pelastusalan yritykset.

9. Tiedottaminen

9.1 Tiedotusaineisto

Siikalatvan Maaseutu –hankkeelle tuotettiin heti hankkeen alussa viestintää ja tiedottamista varten oma logo, lomakkeet, lehti-ilmoituspohjat ja kirjekuoret. Tavoitteena oli, että tulevien hankevuosien aikana kohderyhmä tunnistaisi ”oman hankkeensa” tiedotukset kaikesta muusta ilmoittelusta. Aika hyvin tässä onnistuttiinkin – silmää iskevä lehmä ja mustavalkoinen lehmäpalkki tulivat tunnetuiksi lukuisista tiedotuskirjeistä, kuntatiedoteilmoituksista ja lehti-ilmoituksista. Yhtenäisen graafisen ”hankeilmeen” luomisella oli myös se tarkoitus, että kiinteän lehti-ilmoituspohjan mukana painokoneelle menee aina vuorenvarmasti ilmoitustekstin lisäksi myös kaikki pakollinen informaatio EU-lippuineen ym. logoineen.

9.2 Tiedotuskanavat

Hanketiedotuksen ensisijainen kohderyhmä oli tietenkin hankealueen maatilakäyttäjät ja muut maatilayrittäjät. Toissijainen tiedotuskohde oli hankealueen muut yrittäjät, yhdistykset, sidosryhmien edustajat, rahoittajat, yhteistyökumppanit, muut projektit ja muiden alueiden alasta kiinnostuneet ihmiset. Ensisijaista kohderyhmää tavoiteltiin kirjepostituksilla, sähköpostitse ja lehti-ilmoituksilla. Näistä tehokkain tavoittaja oli kirjepostitus, joita tehtiin hankeajana useita. Suurpostituksia kaikkiin maatilayrityksiin tehtiin yhteensä 6, kolme maataloushallinnon kautta ja kolme hankkeen omana postituksena. Lisäpostituksia tehtiin tarpeen mukaan eri kohderyhmille hankeajana kerättyjen omien postituslistojen mukaan. Kaiken kaikkiaan hankeajana lähetettiin useita tuhansia kirjeitä.

Lehti-ilmoituksia julkaistiin hankeajana arviolta yli sata ja omia tiedotuslehtiä 2 (aluelehden liitteenä). Lähes kaikki lehti-ilmoitukset julkaistiin paikallis-

lehdissä. Tiedotusmedian valinnassa kiinnitettiin aina huomiota levikin laajuuteen – hanke pyrki hyödyntämään kaikki sellaiset suurjakelut, jotka jaettiin jokaiseen hankealueen talouteen. Tällaisia jakeluita oli eniten Haapavesi-lehdellä, josta muodostuikin tärkeä yhteistyökumppani koko hankeajaksi.

Pulkkilassa, Piippolassa, Pyhännällä ja Kestilässä hanketiedotusta pystyttiin vielä ”terästäämään” julkaisemalla vähintäänkin kaikki lehdissä julkaistut ilmoitukset myös kuntien jokaiseen talouteen jaettavissa kuntatiedotteissa. Kuntatiedotteet ovat todella edullinen ja tehokas tiedotuskanava hankkeille.

Sähköpostitiedottaminen on helppoa, halpaa ja nopeaa. Mutta se ei ole sitä jos kohderyhmä ei lue sähköpostejaan säännöllisesti, jos kohderyhmän sähköpostilaatikat ovat täynnä tai jos kohderyhmä ei ylipäätään ole tottunut käyttämään sähköpostia kommunikointiin. Siikalatvan Maaseutu –hankkeen aikana hankehenkilöstö sai koottua alueen n. 700 maatalousyrittäjältä reilun 100 sähköpostiosoitteen aktiivilistan. Sähköpostin aktiivikäyttäjien määrä näyttäisi tämän mukaan olevan n. 15% luokkaa, mikä kuulostaa todella vähältä kun eletään 2000-lukua. Toki täytyy todeta, että onneksi juuri ne jotka osallistuvat aktiivisimmin järjestettyyn toimintaan ovat myös sähköpostin aktiivikäyttäjiä, joten varsinkin Siikalatvan Maaseutu –hankkeen loppuajana sähköpostista voi sanoa olleen jopa suuri apu markkinoitaessa hanketilaisuuksia.

9.3 Medianäkyvyys

Siikalatvan Maaseutu –hanke lähestyi mediaa kolmella mediatiedotteella. Ensimmäinen tiedotus koski hankkeen käynnistymistä. Lehdistöä oli kutsuttu paikalle Rantsilassa järjestettyyn ensimmäiseen hanketilaisuuteen. Paikallislehdet julkaisivat tästä juttuja tyylillä ”Maaseudun yrittäjähanke käynnistyi Siikalatvalla” (Siikajokilaakso 21.2.2005). Seuraava tiedote kutsui mediaa koolle Haapavedellä järjestettävään Maatilaturvallisuuden ajankohtaispäivään, josta paikallislehdet kirjoittivat otsikolla ”Maatilaturvallisuudesta tietoa viljelijöille” (Siikajokilaakso 17.10.2005). Suurimman medianäkyvyyden saavutti Pulkkilassa maalikuussa 2006 Puuenergialla Nousuun –hankkeen kanssa yhteistyössä järjestetty klapipäivä, joka sai ison palstatilan seuraavan päivän (18.3.2006) Kalevasta. Myös paikallislehdet kirjoittivat klapipäivän tapahtumasta.

Järjestetyn mediatiedottamisen lisäksi Siikalatvan Maaseutu –hanke pääsi paikallis/aluelehtien otsikoihin enemmän tai vähemmän sattuman kautta.

Siikalatvan
Maaseutu
-hanke

Ikävien sattumien kautta otsikoihin jouduttiin toukokuussa 2005 kun hankealueella paloi navetta ja sen mukana iso karja. Koska Siikalatvan Maaseutu –hanke oli juuri tiedottanut näkyvästi aloittaneensa maatilojen turvallisuus- ja pelastussuunnittelun, hankehenkilöstö pääsi luonnollisesti antamaan lausuntoja tapahtuneesta. Tilanne oli ikävä, mutta hankkeen pelastussuunnittelu sai runsaasti huomiota osakseen. Maatilojen turvallisuusosio oli muutenkin kaikin puolin hyvin ”mediaseksikäs” aihepiiri. Siitä revittiin hankeaikana monenlaisia otsikoita, myös seuraavanlaisia: ”Maatilat laistaneet turvallisuussuunnitelmista” ja ”Suunnitelman teko pisti miettimään” (Haapavesi-lehti 15.9.2006). Muita lehdistöä kiinnostaneita Siikalatvan Maaseutu –hankkeen aihepiirejä olivat ”Ensiapukurssi ei mene hukkaan” (Siikajokilaakso 9.11.2006), ja ”Yritysmuodon muutosta kannattaa harkita tarkkaan” (Siikajokilaakso 28.1.2007).

Paikallisen lehdistön kanssa tehtiin koko hankkeajan tiivistä yhteistyötä myös hankkeessa mukana olleiden yrittäjien saamiseksi otsikoihin. Hankehenkilöstö antoi runsaasti juttuvinkkejä lehdistölle, erityisesti maatalousteemalehtiä suunniteltaessa. Näin hankkeen tiedotustoiminta ei jäänyt pelkkään hankeasioista tiedottamiseen vaan siitä saivat suuren hyödyn myös varsinaiset ”asianosaiset” –yrittäjät.

9.4 Omat julkaisut

Siikalatva Maaseutu –hanke julkaisi syyskuussa 2006 Turvallinen maatila –liitelehden aluelehti Pyhäjokiseudun mukana. Liitteeseen oli koottu positiivista asiaa maatilojen pelastussuunnittelusta, palonilmaisinalaitteistojen yhteishankinnasta, emäntienillan sammutusharjoituksista, ensiapukursseista ja hankkeen järjestämästä tulevasta toiminnasta.

Toinen liitelehti oli Siikalatvan Maaseutu –hankkeen lopputiedotuslehti. Lehteen koottiin positiivisia yrittäjäkäsvoja koko seutukunnan alueelta. Tarkoituksena oli viestittää yhtä lailla yrittämisen mahdollisuuksista kuin hankkeen toiminnasta ja tuloksista. Lopputiedotusliite jaettiin kaikkiin talouksiin hankealueella ja muutamissa lähikunnissa.

10. Hankevetäjän johtopäätökset

10.1 Paras saavutus – 1966 osallistumista

Siikalatvan Maaseutu –hankkeen suurin saavutus oli 1966 osallistujan saaminen mukaan hanketilaisuuksiin kolmen vuoden aikana (TAV1). Runsa osallistuminen kertoo parhaiten siitä, että Siikalatvan Maaseutu –hanke koettiin tarpeelliseksi ja käsitellyt aihepiirit olivat kohdallaan. Tiedotuksessakin ilmeisesti onnistuttiin, koska viesti meni perille näin monta kertaa ja lähtemisen kynnyksyt ylittyivät 1966 kertaa. Tähän kun vielä lisätään kaikki muu osallistuminen hankkeeseen – 44 pelastussuunnittelutilaa ja 25 yritysneuvontatapausta – voitane todeta, että Siikalatvan Maaseutu –hankkeen kontaktinotto kohderyhmään oli erittäin hyvä. Ja mitäpä muuta hankkeelta odotetaan? Rahoittajan indikaattorit laskevat tietenkin yrityksiä ja työpaikkoja, mutta nekin syntyivät – siinä sivussa.

10.2 Onnistuneen tilaisuuden resepti

Siikalatvan Maaseutu –hankkeen toinen nimi olisi voinut aivan hyvin olla ”Kynnyksen ylittämishanke”. Väkeä ei ollut todellakaan helppoa saada lähtemään liikkeelle kiireisistä ympyröistään. Tämän päivän maanviljelijä on suurtilan toimitusjohtaja, joka ei juuri ehdi harrastamaan mitään. Hanketoimintojen on siksikin oltava erityisen tarpeellisia, mieluiten lakisäätteisiä. Koulutuspäivien on oltava tehokkaita ja lyhyitä ja retkeilyt pitää hoitaa navetointien välissä. Siikalatvan Maaseutu –hanke pyrki muokkaamaan kaiken toimintansa viljelijöiden kannalta joustavaksi ja saamaan tätä kautta lähtemisen kynnyksen mahdollisimman alhaiseksi. Kynnystä madallettiin myös kannusta-malla ihmisiä lähtemään liikkeelle kaverin tai naapurin kanssa, isommalla porukalla – tavoitteena massaliike, joka vetäisi mukaan niitäkin, jotka ovat jostakin syystä jumiutuneet omiin ympyröihinsä.

Projektipäällikkökollegoiden kanssa on monet kerrat mietitty onnistuneen tilaisuuden reseptiä. Hankekokemuksen perusteella uskoisin, että ainakin se on varmaa, että jos joku asia on lakisäätöinen tai muulla tavalla pakollinen ja asian hoitamattomuus johtaa taloudellisiin menetyksiin niin näiden aihepiirien koulutuksiin on helpompi saada väkeä kuin täysin

Siikalatvan
Maaseutu
-hanke

vapaaehtoiseen juttuun, jolla ei ole suoranaista ja/tai välitöntä vaikutusta yrittäjän talouteen. Siikalatvan Maaseutu –hankkeessa tämä on nähty siinä, että hankkeen verokoulutuksiin on tungeksinut väkeä ja pitkäjänteisempiin taloudensuunnittelukoulutuksiin taas sitten ei. Hankekokemus viittaisi myös siihen, että jos hanke pääsee yleisesti positiivisen ja suosittun hankkeen maineeseen, väkeä on helpompi saada liikkeelle. Väki ikään kuin houkuttelee lisää väkeä paikalle. Miten tähän päästään, sitä en osaa sanoa, mutta varmaa on, että hankehenkilöstön on ainakin maaseutuhankkeissa laskeuduttava ihan oikeasti ”ruohonjuuritasolle” ja hankkeen on oltava näkyvillä joka paikassa hankealueella, mielellään jatkuvasti. Tästä tullaan siihen, että Siikalatvan Maaseutu –hankkeen tyyppiset paljon eri tilaisuuksia järjestävät hankkeet kannattaisi aina vetää mahdollisimman paikallisvetoisesti. Eli käytännössä hankkeen toiminnan kannalta ei ole merkityksetöntä, sijaitseeko hanketoimisto 200 vai 20 km:n päässä hankkeeseen osallistuvista.

Onnistunut tilaisuus edellyttää ehdottomasti myös onnistunutta tiedottamista. Oli erittäin hyvä, että Siikalatvan Maaseutu –hankkeen budjetissa oli varattuna riittävästi rahaa tiedottamiseen. Monesti näkee ja kuulee hankkeista, joiden sisältö on todella hyvä, mutta keinot tiedon levittämiseen tästä hyvästä sisällöstä puuttuvat. Tällaisen hankkeen vetäjä joutuu tekemään ihmisistä saadakseen retkibussit ja luentosalit täyteen. (Tämän pohdinnan lopuksi on vielä mainittava, että pahitteeksi ei olisi jos tilaisuus olisi maksuton, siellä olisi hyvät tarjoilut ja vielä lisäksi jotakin pientä ”hömppää”.)

10.3 Pohjanoteerauksia ja ongelmia

Joskus käy niinkin, että kaikesta tiedottamisesta ja muusta ”hössöttämisestä” huolimatta joku hanketilaisuus tai toimenpide peruuntuu. Näin kävi Siikalatvan Maaseutu –hankkeessakin – 1966 osallistumisesta huolimatta! Osallistujien vähyyden takia peruuntuneiden listalle joutuivat viljelijöiden työhyvinvointikurssit, toimitusjohtajakoulutus ja maatilojen mikrotukitoiminta. Miksi näin kävi?

Työhyvinvointitoiminnan osalta selitys on selvin, hankekilpailu. Kuntokeskus ja meijeri toteuttivat edellisellä ohjelmakaudella Siikalatvan Maaseutu –hankkeenkin hankealueella vaikuttaneen hyvin suosituksi tulleen, laajan viljelijöiden työhyvinvointihankkeen. Koska Siikalatvan seutukunta on vahvaa maidontuotantoaluetta, iso osa viljelijöistä oli jo Siikalatvan Maaseutu –hankkeen käynnistyessä mukana tässä

hankkeessa. Jäljelle jääneistä muista tuottajista, kuten viljanviljelijöistä ja liha-karjatilallisista ei sitten saatu riittävän isoja ryhmiä kokoon, ei edes yhteistyössä muiden hankkeiden kanssa. Siikalatvan Maaseutu –hankkeen lopputuloksessa työhyvinvointiosion kutistuminen näkyy budjetin alittumisena.

Toimitusjohtajakoulutusta yritettiin markkinoida Siikalatvan Maaseutu –hankkeessa kahteenkin otteeseen. Ensin Alma-alueella ihan hankkeen alussa ja hieman myöhemmin Tav1 –alueelle. Molemmissa tapauksissa kurssit oli tarkoitus toteuttaa hankeyhteistyönä, koska oletettiin, että Siikalatvan Maaseutu –hankkeen hankealueelta ei löytyisi yksistään vaadittavaa määrää kurssilaisia – niin kuin ei sitten löytynytkään. Miksi sitten koulutus ei kiinnostanut? Olen ajatellut niin, että tässä kohtaa tiedottaminen olisi pitänyt tehdä paremmin. Toinen syy lienee se, että tarjottu koulutus oli ehkä liian pitkä ja sitova. Lisäksi tarjotun kurssin yksityisen rahan osuus – siis käytännössä viljelijöiden maksama osallistumismaksu – olisi noussut melko korkeaksi. Näistä kokemuksista viisastuneena Siikalatvan Maaseutu –hanke järjesti hankealueellaan ”talouskoulutuksen”, joka oli kevennetty versio alkuperäisestä toimitusjohtajakoulutuksen sisällöstä. Tämä koulutus onnistui kohtuullisen hyvin.

Maatilojen mikrotukitoiminnan toteuttaminen jäi muiden, paljon työtä vaatineiden hankekokonaisuuksien jalkoihin. Sen aloittaminen siirtyi hankkeen aikataulutuksessa aina myöhemmin toteutettavaksi ja lopulta sitä ei ehditty markkinoida riittävän hyvin kohderyhmälle. Miksi se sitten jäi muun toiminnan jalkoihin? Olen ajatellut asiaa niin, että yksi syy tapahtuneeseen on Siikalatvan Maaseutu –hankkeen väliraporteissa moneen kertaan raportoitu rekrytointiongelma. Siikalatvan Maaseutu –hankkeeseen alussa oli nimittäin todella vaikea saada väkeä töihin. Käytännössä hanketta pyöritettiin ensimmäiset puolitoista vuotta vajaalla henkilöstöllä. Lisäksi hankkeen monipuolisesta sisällöstä johtuen hankehenkilöstön osaamiselta vaadittiin miltei mahdottomia. Näin jälkeempään ajateltuna hankkeeseen yritettiin hakea töihin semmoisia ihmisiä, joita ei ole olemassakaan. Siksi heitä ei löytynyt. Mitä tulee maaseudun tietoteknisiin ongelmiin, niitähän varmasti olisi riittänyt –yllin kyllin. Mutta. Kuluneen kolmen vuoden aikana jouduin toteamaan sellaisenkin kummallisuuden, että nämä tietokoneongelmat koetaan jotenkin hyvin intiimeiksi asioiksi. Niistä ei mielellään puhuta.

Miten edellä kuvailut ongelmat voitaisiin välttää tulevaisuuden hankesuunnitelmissa? Työhyvinvointiasiassa esille tulleen hankkeiden päällekkäisen toiminnan olisi voinut estää siten, että kuntokeskuksen vetämään

Siikalatvan
Maaseutu
-hanke

hankkeeseen olisi otettu mukaan kaikki viljelijät – myös muut kuin maidontuottajat. Tällä tavalla toimien hyvin pelanneesta työhyvinvointitoiminnasta ei olisi jäänyt ulkopuolelle marginaaliryhmää, josta sitten taas ei toisessa hankkeessa saatu riittävän suuria ryhmiä kokoon. Siikalatvan Maaseutu –hanketta vaivannut rekrytointiongelma olisi ilmeisesti ollut vältettävissä jos hankkeen sisällöstä ei olisi tehty niin laajaa. Hanke voi olla ”yhden tai kahden asian” hanke, ei kymmenen.

10.4 Sattumia

Siikalatvan Maaseutu –hankkeen käynnistyessä reilu kolme vuotta sitten harmiteltiin kovasti hankkeen myöhästynyttä käynnistymistä. Hankeaihiohan oli ollut rahoittajan pöydällä ensimmäistä kertaa ilmeisesti jo vuosia aikaisemmin. Alma-alueen osalta täytyy toki todeta, että hankeaiha jäi liian lyhyeksi, mutta Tav I-alueelle mahdollistunut vuoden jatkoaika korvasi aloituksen myöhästymisen.

Hankkeen onnistuneen lopputuloksen jälkeen tulee jopa miettineeksi, mahdollistiko hankkeen myöhäinen käynnistyminen joitakin hyviä asioita? On pakko myöntää, että Alma-alueen hankkeiden loppumisen jälkeen Siikalatvan Maaseutu –hankkeeseen vapautui hyvää työvoimaa. Sitä ennen rekrytoinnissa oli ollut ongelmia. Siikalatvan Maaseutu –hankkeen kannalta onneksi osoittautui myös se, että maatilojen pelastussuunnitteluun keskittyneitä hankkeita oli ehditty jo vetää ja näiden hankkeiden lopputuloksia hyödyntäen Siikalatvan Maaseutu –hankkeen ”myöhästynyt” pelastusosio lähti kaikesta huolimatta nopeasti käyntiin. Päättyneiden hankkeiden tuottama valmis aineisto tarjosi ikään kuin ”oikotien onnen”. Hankkeen myöhästynyt käynnistyminen kääntyiikin siis sattumalta hanketoiminnan aikana ongelmasta eduksi.

Myös ikävillä sattumilla oli vaikutusta Siikalatvan Maaseutu -hankkeen toteutukseen. Hankeaihana lähialueella paloi kaksi navettaa. Molempien tulipalojen jälkeen Siikalatvan Maaseutu –hanke sai runsaasti sekä pelastussuunnittelutoimeksiantoja että palstatilaa asialleen aluelehdissä. Toki olisi toivonut, että maatilojen turvallisuusasioita olisi herätty pohtimaan ilman näitä surullisia sattumuksiakin.

10.5 Merkittävin kehittämisprosessi

Koko hankeajan merkittävin yksittäinen kehittämis-

prosessi tehtiin maatilojen pelastussuunnittelun käynnistämiseksi. Ennen kuin päästiin tositoimiin tiloille, oli käännettävä melkoinen kaski yhteistyökuvioiden luomisessa, suunnittelumallin muokkaamisessa ja ylipäätään koko pelastussuunnitteluasian markkinoinnissa viljelijöille. Työtä helpotti se, että saimme käyttöömmä Tarvaalan maaseutuopistossa hanketyönä kehitetyn valmiin pelastussuunnittelumallin, jota muokkasimme oman tarpeemme mukaiseksi.

Viljelijöiden suhtautuminen ”pakolliseen” pelastussuunnitteluun oli pääosin positiivinen. Siikalatvan Maaseutu –hankkeen Tav I-alueelta mukaan lähti 44 isoa maatilaa. Suunnitelman tekijöiden kannalta yllätykseksi osoittautui tilakohtaisen työn arvioitua suurempi määrä. Tämä johtui suurelta osin siitä, että pelastuslaitoksen ja tilalla työskentelevien käyttöön tuotettiin suunnitelmamallin lisäksi sekä sähköisessä että paperimuodossa olevat asema- ja rakennuspiirustukset.

Pelastussuunnitteluprosessi käynnistettiin Alma-alueella ja se jatkui Tav I alueella joulukuuhun 2007 asti. Suunnittelun yhteydessä syntyneistä kokemuksista on koottu tämän raportin liitteenä oleva hanketyöntekijä Mika Koukkarin laatima julkaisu ”Maatilan turvallisuustekijät”. Julkaisu soveltuu oheislukemistoksi maatilan pelastussuunnittelua tekeväille tai sitä suunnitteleville.

10.6 Kehittämistarpeet jatkossa

Maatilojen turvallisuustyössä jäi vielä paljon tekemistä tuleville hankkeille. Hyvä pelastussuunnittelumalli on nyt olemassa, mutta vielä pitäisi herätellä pelastussuunnitteluun kaikki nekin tilat, joilta lakisääteinen suunnitelma vielä puuttuu. Ja entäpä ne kaikki muut tilat, joille suunnitelma ei ole pakollinen, mutta joilla se olisi hyvä olla olemassa? Entäpä pitäisikö jonkun hankkeen puitteissa miettiä tarkemmin sitäkin, miten tilat voisivat valmistautua paremmin esim. tiloille tunkeutuvien kutsumattomien vieraiden varalta. Tämäkin on osa maatilan pelastus- ja turvallisuussuunnittelua ja on ollut suurissa otsikoissa ihan hiljattain.

Yritysneuvonnassa tarvittaisiin edelleen erittäin laadukkaita hankkeita. Laadukkuudella tarkoitan sitä, että maatilakytöntäisen yritystoiminnan neuvonnassa tarvitaan erityisosaamista, vaikka liiketoiminnan peruslainsäädännön toki samoja ovatkin kuin missä muussa yritystoiminnassa tahansa. Tätä erityisosaamista pitäisi pystyä tarjoamaan kohtuuhintaan ja sen pitäisi olla helposti saavutettavaa.

Vaikein ja laajin kehittämistarve on kuitenkin maaseutuuyrittäjien henkisellä puolella –jaksamisessa. Työelämän vaatimusten kiristyessä omaan itseen käytetty aika vähenee. Tulevaisuudessa tullaan tarvitsemaan yhä enemmän ”houkuttelua ja tuuppaamista” ihmisten saamiseksi liikkeelle omista ympyröistään. Olen joskus ajatellut, että viljelijät ovat suorastaan vakavassa syrjäytymisvaarassa. Ja tätä vastaan pitäisi taistella kaikin keinoin. Miten? Tarjoamalla mahdollisimman helposti saavutettavaa ja houkuttelevaa aktiviteettia – virkistystä ja koulutusta - hankkeiden avulla.

Raportin kirjoitti
projektipäällikkö
Tiina Rönkkömäki
Pulkkilassa 31.12.2007

Siiikalatvan
Maaseutu
-hanke

